

PHÂN TÍCH TRUYỆN NGẮN NHỮNG NGÔI SAO XA XÔI CỦA LÊ MINH KHUÊ

1. Dàn ý phân tích truyện Những ngôi sao xa xôi

a. Mở bài:

- Giới thiệu vài nét về tác giả Lê Minh Khuê: một tác giả thuộc thế hệ nhà văn trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ.
- Giới thiệu về văn bản “Những ngôi sao xa xôi”: khắc họa thành công hình ảnh tiêu biểu của những cô gái thanh niên xung phong trên tuyến đường Trường Sơn.

b. Thân bài:

- Hoàn cảnh sống và chiến đấu:
 - + Các cô gái sống trong một cái hang dưới chân cao điểm - nơi tập chung nhiều bom đạn và sự nguy hiểm ác liệt.
 - + Họ uống nước suối đựng trong ca hoặc bị đông, tắm ở suối, dụng cụ giải trí duy nhất là một cây đài bán dẫn nhỏ để nghe nhạc và tin tức.
 - + Công việc đặc biệt nguy hiểm: chạy trên cao điểm cả ngày, phơi mình giữa vùng trọng điểm, sau mỗi trận bom phải đo khối lượng đất đá lấp vào hố bom, khi cần thì phải phá bom.
- Điểm chung của các cô gái:
 - + Họ có phẩm chất chung của người chiến sĩ thanh niên xung phong.
 - + Họ có lí tưởng sống cao đẹp: họ sẵn sàng hi sinh tuổi thanh xuân, hi sinh hạnh phúc cá nhân để nghe tiếng gọi thiêng liêng của Tổ quốc.
 - + Kiên cường dũng cảm đối mặt với mưa bom bão đạn.
 - + Nơi các cô làm việc quả là một thử thách, không sợ hy sinh.
 - + Bị thương nhưng vẫn sẵn sàng bám trụ chia lửa cùng đồng đội.
 - + Tinh thần trách nhiệm cao với công việc: Khối lượng công việc lớn nhưng các cô thường cố gắng hoàn thành tốt mà không cần nhờ đến sự giúp đỡ.
 - + Họ còn có tình đồng chí, đồng đội gắn bó đầy yêu thương.
 - + Khi Nho bị thương, chị Thao lo cho Nho, Phương Định rửa cho Nho bằng nước đun sôi, tiêm cho Nho, chăm sóc Nho như một cô y tá thành thạo.
- Điểm riêng của mỗi người:
 - + Nho là em út, tính trẻ con, thích ăn kẹo, có dáng vẻ nhỏ nhắn, cứ mỗi lần đi trinh sát về lại đi tắm khiến Phương Định liên tưởng Nho như một que kem mát mẻ. Nhưng khi bị thương lại luôn là một cô gái rắn rỏi và bản lĩnh.
 - + Chị Thao là chị cả nhưng lại thích làm duyên: Lông mày tỉa nhỏ như cái tăm, áo lót cái nào cũng thêu chỉ màu. Chị rất chăm chép bài hát mặc dù không hát trôi chảy bài nào.
 - + Định là một cô gái hồn nhiên, hay mơ mộng hay sống với kỷ niệm của thiếu nữ ở thành phố nơi cô sống. Phương Định còn rất dũng cảm trong một lần phá bom, cô bản lĩnh hơn khi nghĩ rằng có ánh mắt các chiến sĩ dõi theo mình.

c. Kết bài:

- Khẳng định lại những thành công về nội dung nghệ thuật:
- + Nghệ thuật: ngôi kể thứ nhất, miêu tả tâm lí nhân vật tinh tế.
- + Nội dung: Khẳng định sự kiên cường bất khuất cùng những phẩm chất vô cùng đáng yêu của ba cô gái nói riêng và thế hệ trẻ Việt Nam bấy giờ nói chung.

2. Bình giảng về văn bản Những ngôi sao xa xôi

Từ lâu, hình ảnh những cô gái thanh niên xung phong đã đi vào thi ca, nhạc họa nuôi một nguồn cảm hứng dồi dào, bất tận. Ta có thể kể đến bài thơ "Gửi em cô gái thanh niên xung phong" của nhà thơ Phạm Tiến Duật hay bài hát "Cô gái mở đường" của cố nhạc sĩ Xuân Giao... Và cũng góp một tiếng nói riêng, tiếng nói của một thanh niên xung phong trên tuyến đường Trường Sơn vào đề tài này, Lê Minh Khuê với truyện ngắn "Những ngôi sao xa xôi" đã khắc họa thành công hình ảnh những cô gái xung phong phá bom, mở đường thật chân thực: hồn nhiên, trong sáng, giàu mộng ước, lạc quan, yêu đời và rất dũng cảm, mạnh mẽ trong chiến đấu. Tác phẩm là "đứa con tinh thần" đầu tiên của nhà văn, được viết vào năm 1971, trong cuộc kháng chiến chống Mỹ của dân tộc đang diễn ra rất ác liệt.

Sức hấp dẫn của thiên truyện không chỉ dừng lại ở việc phản ánh chân thực cuộc sống chiến đấu đầy khốc liệt của các cô gái thanh niên xung phong ở tuyến đường Trường Sơn mà truyện còn lôi cuốn người đọc ở nghệ thuật trần thuật và miêu tả tâm lí nhân vật độc đáo của Lê Minh Khuê. Nhà văn đã rất khéo léo trong việc lựa chọn ngôi kể cho truyện ngắn của mình: ngôi thứ nhất qua nhân vật Phương Định. Điều này có tác dụng làm cho thế giới nội tâm với những ấn tượng, hồi tưởng của nhân vật hiện lên thật phong phú, đậm nét. Đồng thời, cách chọn ngôi kể qua một cô gái trẻ hồn nhiên, nhạy cảm, trong sáng và lại là người trong cuộc không chỉ làm cho câu chuyện trở nên khách quan, chân thực mà còn khiến cho câu chuyện mang một giọng điệu sôi nổi, đầy nữ tính.

Truyện Những ngôi sao xa xôi phản ánh chân thực tâm hồn trong sáng, mơ mộng, tinh thần dũng cảm, cuộc sống chiến đấu đầy gian khổ, hy sinh nhưng rất hồn nhiên, lạc quan của những cô gái thanh niên xung phong. Đó chính là những hình ảnh đẹp đẽ, tiêu biểu cho phẩm chất cao quý của thế hệ trẻ Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mỹ vừa qua.

Ba nữ thanh niên xung phong làm thành tổ trinh sát mặt đường tại một trọng điểm trên tuyến đường Trường Sơn. Tổ trưởng là chị Thao và tổ viên là hai cô gái trẻ tên Định và Nho. Nhiệm vụ của họ là quan sát máy bay địch ném bom, ước chừng khối lượng đất đá dùng để san lấp hố bom, đánh dấu vị trí các trái bom chưa nổ và phá bom nổ chậm. Công việc hết sức nguy hiểm vì máy bay địch có thểập đến bất cứ lúc nào. Họ phải đối mặt với thần chết trong mỗi lần phá bom, mà công việc này thì lại diễn ra thường xuyên.

Các cô gái ở trong một cái hang dưới chân cao điểm, cách xa đơn vị. Cuộc sống dù khắc nghiệt và nguy hiểm nhưng họ vẫn có những niềm vui hồn nhiên, những giây phút thanh thản, mơ mộng. Đặc biệt là ba chị em rất gắn bó, yêu thương nhau trong tình đồng đội, dù mỗi người một cá tính.

Sau mỗi trận bom, các cô phải lao ngay ra trọng điểm, đo đạc và ước tính khối lượng đất đá bị bom địch đào xới, đếm những quả bom chưa nổ và dùng những khối thuốc nổ đặt vào cạnh từng trái bom để phá. Đó là một công việc mạo hiểm với cái chết, thần kinh luôn căng thẳng, đòi hỏi sự dũng cảm và hết sức bình tĩnh. Nhưng với ba cô gái thì những công việc khùng khiếp ấy đã trở thành bình thường:

Có ở đâu như thế này không: đất bốc khói, không khí bàng hoàng, máy bay đang ì ỉ xa dần. Thần kinh căng như chão, tim đập bất chấp cả nhịp điệu, chân chạy mà vẫn biết rằng khắp chung quanh có nhiều quả bom chưa nổ. Có thể nổ bây giờ, có thể chốc nữa. Nhưng

nhất định sẽ nổ... Rồi khi xong việc, quay lại nhìn cảnh đoạn đường một lần nữa, thở phào, chạy về hang.

Là một nữ sĩ từng trưởng thành từ lực lượng thanh niên xung phong, Lê Minh Khuê am hiểu khá tinh tế tâm lý của những cô gái trong nhóm trinh sát mặt đường mà tiêu biểu là nhân vật Phương Định. Tâm trạng của Định lúc phá bom được đặc tả rất chân thực "Tôi dùng xẻng... một tiếng động sắc đến gai người, cứa vào da thịt tôi. Tôi rùng mình". Mặc dù thành thạo trong công việc, có ngày phá đến 5 quả bom nhưng mỗi lần phá bom nổ chậm là một thử thách, căng thẳng nhất là lúc chờ đợi tiếng nổ chậm của quả bom đồng nghĩa với việc đã hoàn thành.

Công việc nguy hiểm là thế nhưng riêng lúc nào rảnh rỗi các cô vẫn hồn nhiên cất cao tiếng hát. Hát chưa hay bài chưa thuộc lời nhưng vẫn hát. Thậm chí Thao còn không bao giờ hát đến một bài, giọng chưa chát nhưng vẫn mê say chép lời. Nhân vật Nho có vẻ lặng lẽ nhất trong 3 người nhưng thực ra cô là người rất can đảm kiên cường.

3. Cảm nhận của em về truyện Những ngôi sao xa xôi

Nhắc đến khoảng trời Trường Sơn là nhắc đến biết bao sự hy sinh mất mát, nơi mà lính Mỹ đã thả bom dồn dập nhằm ngăn cản bước tiến dũng mãnh của các đoàn quân tiến về Sài Gòn giải phóng miền Nam. Nhưng Trường Sơn đâu chỉ mang trong mình bao sự thương đau, Trường Sơn còn là nơi ghi dấu của những tâm hồn tự nhiên, lạc quan của những người chiến sĩ lái xe không kính, những chàng trai cô gái thanh niên xung phong đã hy sinh tuổi trẻ để cống hiến cho đất nước.

Là một người đã từng gắn bó với khoảng trời bom đạn ấy, nhà văn Lê Minh Khuê đã khai thác đề tài quen thuộc đã làm nên nhiều tên tuổi lớn trên văn đàn chống Mỹ nhưng cùng với sự sáng tạo và một chút lãng mạn của mình, "Những ngôi sao xa xôi" của bà, đã khắc họa hình ảnh của những cô gái thanh niên xung phong, mà tiêu biểu là nhân vật Phương Định với những vẻ đẹp hồn nhiên vốn có của tuổi trẻ Việt Nam trong thời chống Mỹ.

Trước hết, truyện ngắn "Những ngôi sao xa xôi", Lê Minh Khuê đã phản ánh một cách chân thực cuộc sống và chiến đấu hết sức gian khổ, hiểm nguy nơi chiến trường đầy bom rơi đạn nổ. Đó là câu chuyện về ba nữ thanh niên trẻ xung phong, sống ở dưới chân một trọng điểm trên tuyến đường Trường Sơn tạo thành tổ trinh sát mặt đường. Họ bao gồm có: Thao, Nho và Phương Định, với nhiệm vụ quan sát địch ném bom, đo khối lượng đất đá để lấp hố bom, đánh dấu các vị trí có bom chưa nổ và phá bom.

Đây là một công việc vô cùng nguy hiểm, có thể đối diện với cái chết bất cứ lúc nào. Thậm chí, ở nơi cư trú của họ cũng luôn có sự rình rập của tử thần: "Chúng tôi ở trong một hang dưới chân cao điểm. Con đường đi qua trước cửa hang, kéo lên đồi... đường bị đánh lở loét, màu đất đỏ, trắng lẫn lộn. Hai bên đường không có lá xanh. Chỉ có những thân cây bị tước khô cháy. Những cây nhiều rễ nằm lãn lóc...". Đó là một hiện thực tàn khốc của chiến tranh, của sự tàn phá khủng khiếp khi mà màu xanh của cây cỏ tự nhiên cũng không thể sống nổi. Vì thế, sự che chắn giản đơn của thiên nhiên như là nguy trang để bảo vệ mạng sống của họ cũng không có được. Trước mắt người đọc là cảnh tượng của hoang phế, trần trụi, ảm đạm chết chóc, tang thương. Không dừng lại ở đó, khi làm nhiệm vụ họ phải chạy trên cao điểm giữa cái nắng chói chang, phơi mình giữa trọng điểm bắn phá của máy bay địch. Vì thế, "Chúng tôi bị bom vùi luôn. Có khi bò trên cao điểm, về chỉ thấy hai con mắt lấp lánh. Cười thì hàm răng loá lên khuôn mặt nhem nhuốc [...] thần kinh căng như chảo, tim đập bất chấp cả nhịp điệu, chân chạy mà vẫn biết rằng khắp xung quanh có nhiều quả bom chưa nổ. Có thể nổ bây giờ, có thể chốc nữa. Nhưng nhất định sẽ nổ...". Lê Minh Khuê tiếp tục lia ống kính quay chậm vào một lần phá bom của Phương Định, tái hiện thật chân thực, tinh tế cảnh tượng kinh khủng đó. Mặc dù đã rất nhiều lần phá bom, nhưng với Phương Định mỗi lần làm

công việc này vẫn là một thử thách với thần kinh cho đến từng cảm giác: "Tôi dùng xẻng nhỏ đào đất dưới quả bom. Đất rắn. Những hòn sỏi theo tay tôi bay ra hai bên. Thành thạo lưỡi xẻng chạm vào quả bom. Một tiếng động sắc đến gai người, cứa vào da thịt tôi. Tôi rùng mình và bỗng thấy tại sao mình làm chậm quá. Nhanh lên một tí! Vỏ quả bom nóng. Một dấu hiệu chẳng lành. Hoặc là nóng từ bên trong quả bom. Hoặc là mặt trời nung nóng.". Lời văn như dao nhọn, sắc lạnh đến rợn người, khiến người đọc như cảm giác đang trực tiếp trải nghiệm tham gia công việc phá bom cùng với nhân vật vậy!. Tiếp đó là những giây phút chuẩn bị kích nổ trái bom: "Tôi cẩn thận bỏ gói thuốc mìn xuống cái hố đã đào, châm ngòi. Dây mìn dài, cong, mềm. Tôi khỏa đất rồi chạy lại chỗ ẩn nấp của mình...".

Những giây phút đợi chờ tiếng nổ của quả bom thật căng thẳng, "tim tôi cũng đập không rõ", thậm chí cô còn nghĩ tới cái chết, nhưng đó là cái chết mờ nhạt, không cụ thể. Cái chính lúc này là "bom có nổ không?. Không thì làm cách nào để châm mìn lần thứ hai nhưng quả bom nổ. Một thứ tiếng kì quái, đến vang óc. Ngực tôi nhói, mắt cay xè... mùi thuốc bom buồn nôn... Mảnh bom xé không khí, lao và rít vô hình trên đầu"... Quả là một cuộc chiến đấu không cân sức, nguy hiểm đầy ngoạn mục nhưng cô gái đã mạnh mẽ vượt qua. Đến đây, người đọc càng cảm nhận thấy sự tàn ác khốc liệt của chiến tranh bao nhiêu thì lại càng cảm phục tinh thần trách nhiệm trong công việc, lòng quả cảm vô song, sẵn sàng hi sinh vì tổ quốc, vì hòa bình của những cô gái thanh niên xung phong phá bom mở đường đến bấy nhiêu. Qua đó, chúng ta mới thấy hết được ý thức, trách nhiệm công dân cao độ của những con người anh hùng xả thân vì kháng chiến, cách mạng.

Phương Định là một cô gái Hà Nội, "một cô gái khá", chỉ vừa mới bước ra khỏi cuộc đời hồn nhiên vô tư lự của mình. Cô có vẻ bề ngoài đáng yêu trẻ trung và xinh xắn, "hai bím tóc dày, tương đối mềm, một cái cổ cao, kiêu hãnh như đài hoa loa kèn", còn đôi mắt thì có "cái nhìn sao mà xa xăm".

Những nét đẹp của cô đã được những anh lái xe để ý đến, bằng chứng là những bức thư dài gửi đường dây mặc dù có thể chào nhau hằng ngày, nhưng Phương Định cũng không sẵn sàng vồn vã, cô gái vẫn hay đứng ra xa, khoanh tay trước mặt và nhìn đi nơi khác mỗi khi một đám con gái xúm lại đối đáp với một anh bộ đội nói giỏi nào đấy. Một hành động đó thôi đã làm Phương Định trở nên thật kiêu kỳ, cái điệu của cô thật đáng yêu và cũng thật phù hợp với một người con gái như vậy.

Cô còn là một cô gái tinh tế, nhạy cảm, trước một cơn mưa đá bất chợt cô vui sướng như con trẻ, hồi tưởng về quá khứ, về tuổi thơ, về căn nhà nhỏ của mình ở Hà Nội. Không chỉ vậy, Phương Định còn là tình cảm gắn bó sâu nặng và tình yêu thương, sự quan tâm với những đồng đội của mình. Điều này được thể hiện rõ nhất trong lần Nho bị thương, cô cẩn thận, kỹ lưỡng chăm sóc cho cô em gái nhỏ. Tất cả những yếu tố trên đã cho thấy một Phương Định nhạy cảm, tinh tế, hồn nhiên nhưng cũng không kém phần dũng cảm, gan dạ.

4. Bài văn phân tích tác phẩm Những ngôi sao xa xôi

Có lẽ không nơi đâu như mảnh đất Việt Nam này, mỗi con đường, góc phố, cánh rừng đều in đậm vẻ đẹp của những con người hiền hòa mà anh dũng. Nhất là trong những năm tháng kháng chiến chống Mỹ cứu nước, có biết bao con người trẻ tuổi khoác ba lô ra chiến trường để chiến đấu và làm việc, vì một lý tưởng cao cả là giành lại độc lập tự do cho quê hương mình.

Rất nhiều tác phẩm văn học đã sinh ra từ không khí hào hùng của thời đại đó. Truyện ngắn Những ngôi sao xa xôi được Lê Minh Khuê viết vào năm 1971, khi cuộc chiến đấu của quân dân ta đang ở giai đoạn cam go, ác liệt nhất. Tác phẩm ra đời từ một ngòi bút trực tiếp tham gia công tác và chiến đấu tại tuyến đường Trường Sơn, nên đã chuyển tải được sự ác liệt

của bom đạn và làm nổi bật lên vẻ đẹp tâm hồn của những con người Việt Nam trẻ tuổi, mà đại diện tiêu biểu chính là Nho, Thao và Phương Định.

Tác phẩm là câu chuyện về ba người con gái sống dưới hang đá ngày đêm làm những công việc vô cùng nặng nhọc và nguy hiểm. Những công việc phá bom, đo lường đất đá là để dành cho những đấng mày râu sức dài vai rộng vậy mà ở đây những cô gái lại có thể làm tốt công việc này. Đó là ba cô gái Phương Định, chị Nho và Thao.

Họ đều có chung một vẻ đẹp là gan dạ và dũng cảm trên chiến trường. Họ được gọi là tổ trinh sát mặt đường. Họ gỡ mìn dứt khoát, luôn lo lắng cho nhau và nhận trách nhiệm về mình. Sau những giờ căng thẳng trên cao xạ, họ trở về hang giống như một con người khác. Họ chơi đùa với nhau, họ đều có mơ ước, đều mơ mộng và vui vẻ.

Sống trong cảnh bom đạn ác liệt, cái chết kề bên, Định lại càng hay hát. Những bài hành khúc, những điệu dân ca Quan họ, bài ca ca chiu sa của hồng quân liên xô, bài dân ca ý... Định còn biết bịa ra những lời hát, thế mà chị Thao vẫn say mê chép vào sổ tay. Định hát trong những khoảnh khắc im lặng khi máy bay trinh sát bay rè rè, cơn bão lửa sắp ập xuống cao điểm.

Định hát để động viên Nho, chị Thao và động viên mình. Hát khi máy bay rít bom nổ; nổ trên cao điểm cách cái hang này khoảng 300 mét. Hát trong không khí ngột ngạt: khói lên và cửa hang che lấp, Đúng là tiếng hát át tiếng bom của những người con gái trong tổ trinh sát mặt đường, những con người khao khát làm nên những sự tích anh hùng.

Trong kháng chiến chống Mỹ, ở hai miền Nam, Bắc của tổ quốc đã có hàng vạn hàng triệu chàng trai lên đường ra trận với dũng khí và quyết tâm đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào để giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. Tiền tuyến vẫy gọi, hàng ngàn hàng vạn cô gái mang chí khí Bà Trưng, Bà Triệu xung phong ra tiền tuyến. Con đường chiến lược Trường Sơn huyền thoại được làm nên bằng xương máu, mồ hôi và bao sự tích phi thường của những người con gái Việt Nam anh hùng.

Đoạn văn tả cảnh phá bom trên cao điểm là đoạn văn xuất sắc nhất trong truyện những ngôi sao xa xôi. Lê Minh Khuê đã sử dụng bút pháp hiện thực nghiêm ngặt tái hiện lại cảnh phá bom vô cùng nguy hiểm, dựng lên một tượng đài về khí phách anh hùng, liêm liệt của tổ trinh sát mặt đường. Chị Thao, Nho và Phương Định đã sáng ngời lên trong khói lửa bom đạn. Chiến công thầm lặng của họ bắt tử với năm tháng và lòng người. Tổ quốc và nhân dân có bao giờ quên những nữ anh hùng Đồng Lộc, những nữ anh hùng trên con đường chiến lược Trường Sơn.

Họ có tinh thần đồng đội bền chặt sắt son. Họ yêu thương nhau như chị em ruột của mình vậy. Thao và Nho đi thì Phương Định lại lo lắng cho hai người. Khi Nho bị thương Phương Định và Chị Thao đã băng bó vết thương cẩn thận cho em. Họ hiểu được tình cảm của nhau và biết được hết những sở thích của nhau nữa.

Cuộc sống tuy gian khổ thế nhưng họ vẫn có một đời sống tâm hồn phong phú vẫn lạc quan yêu đời. Họ có những sở thích hợp với lứa tuổi của mình. Bom đạn kia không làm cho họ yếu đuối và lúc nào cũng căng thẳng mà họ vẫn có đời sống phong phú. Nho thích thêu thùa, chị Thao thích chép bài hát còn Phương Định thì thích ngắm mình trong gương mà hát mơ mộng. Họ thích thú khi có trận mưa đá rơi xuống.

Mỗi người có một điểm riêng của bản thân mình nhưng tựu chung lại là những phẩm chất đáng quý đáng yêu ấy. và cứ thế những người con gái ấy lúc nào có nhiệm vụ thì gan dạ quả cảm còn khi trở về với những phút giây yên ổn họ lại như những cô gái trẻ trung thích làm điệu. Có thể nói ba người con gái ấy đại diện cho thế hệ những con gái Việt Nam phá bom trên dãy Trường Sơn nhiều bom đạn kia.